

PIOTR POGONOWSKI

ZASTĘPCA SYNDYKA I ZASTĘPCA ZARZĄDCY ODRĘBNEGO MAJĄTKU UPADŁEGO W POSTĘPOWANIU UPADŁOŚCIOWYM

Polskie prawo upadłościowe¹ przyjmuje jako zasadę skupienie w jednym organie – syndyku masy upadłości – odpowiedzialności za mienie upadłego, tj. jego zarządzanie i likwidację, które tenże powinien wykonywać zasadniczo osobiście². Niekiedy jednak, ze względu na skomplikowanie danej sprawy upadłościowej, przejawiające się np. w złożonej strukturze majątku upadłego, posiadającego zakłady o różnym profilu działalności czy też przedsiębiorstwa porozrzucane w różnych częściach kraju, które w danym momencie nie mogą znaleźć się pod pieczęią syndyka, możliwe jest wyznaczenie dodatkowych organów sprawujących pieczę nad składnikami masy upadłości.

Te i podobne im komplikacje powodują zagrożenie dla sprawnego i rzeczowego zarządu oraz likwidacji masy przez syndyka. Dlatego też prawo upadłościowe przewiduje możliwość powołania organów zastępujących syndyka – zarządcy odrębnego majątku oraz zastępcy syndyka i zastępcy zarządcy.

Zastępcy ci, zapewne z racji szcątkowego uregulowania w samym prawie, jak i niewystępowania w przeważającej części spraw upadłościowych, nie doczekali się szerszej analizy ze strony doktryny. Stąd istnieje potrzeba

---

Dr PIOTR POGONOWSKI – adiunkt I Katedry Prawa Cywilnego KUL.

¹ *Rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe* (Dz.U. z 1991 r. nr 118, poz. 512 z późn. zm.), nazywane dalej także „prawem”, „postępowaniem” lub „ustawą” i oznaczane za pomocą numerów artykułów bez bliższego dookreślenia. Por. też: P. P o g o n o w s k i, *Organy postępowania upadłościowego*, Warszawa 2001, s. 196 nn., 216 nn.

² Por. M. A l l e r h a n d, *Prawo upadłościowe. Komentarz*, Bielsko-Biała 1996 (reprint), s. 14.

przedstawienia ich statusu prawnego jako organów postępowania upadłościowego.

I. ZASTĘPCA SYNDYKA W POSTĘPOWANIU UPADŁOŚCIOWYM

1. USTANOWIENIE ZASTĘPCY SYNDYKA MASY UPADŁOŚCI

Ustawodawca przewidział w art. 93 możliwość wyznaczenia zastępcy syndyka, który sprawuje swój urząd samodzielnie jako organ postępowania i odpowiada za dokonane przez siebie czynności³. Choć porównanie brzmienia art. 91 § 1, który wyraźnie dopuszcza możliwość powołania więcej niż jednej osoby na zarządcę odrębnego majątku upadłego, oraz art. 93, który mówi o zastępcy syndyka w liczbie pojedynczej, może prowadzić do wniosku, że w postępowaniu może zostać wyznaczony tylko jeden zastępca syndyka, to należy uznać, że względów celowościowych i systemowych, dopuszczalność wyznaczenia w tym samym czasie dwóch lub więcej zastępców syndyka. Trzeba jednak podkreślić, że musi to być sytuacja wyjątkowa, oceniana w każdej upadłości osobno.

Obligatoryjnymi przesłankami ustanowienia zastępcy syndyka są: 1) istnienie obiektywnej potrzeby ustanowienia zastępcy syndyka, 2) wniosek syndyka, 3) postanowienie sędziego-komisarza.

1. Ustawodawca jako obiektywną przesłankę ustanowienia w postępowaniu upadłościowym zastępcy syndyka wymienia istnienie takiej potrzeby, a zwłaszcza sytuacji, gdy mają być dokonane czynności w innym okręgu sądowym. Przesłanka ta jest bardzo szeroka, jednakże jej wykładnia powinna być jak najbardziej zawężająca. Wynika to ze wspomnianej już wyżej zasady skupienia zarządu masy w ręku syndyka, jak i innych postanowień prawa. Musimy sobie uświadomić, że modelowym rozwiązaniem, na którym oparte jest prawo upadłościowe, jest istnienie w danym postępowaniu jednego organu zarządzającego i likwidacyjnego – syndyka. Wyjątkiem od tej zasady jest powołanie zarządcy odrębnego majątku w przewidzianych przez prawo okolicznościach, który jako organ postępowania znalazł (szczerkawce co

---

³ Zob. tamże, s. 219; J. K o r z o n e k, *Prawo upadłościowe i prawo o postępowaniu układowym*, Kraków 1935, s. 343; S. G u r g u l, *Prawo upadłościowe i układowe. Komentarz*, Warszawa 2002³, s. 388 n.

prawda) uregulowanie swego działania w przepisach prawa⁴. Jeszcze dalej idącym wyjątkiem od przywołanej zasady jest powołanie zastępcy syndyka czy zarządcy. Znajduje to już swoje uzasadnienie w niezwykle skromnej – jednoartykułowej regulacji prawa upadłościowego. Ustawodawca daje przy tym wyraz tej wyjątkowości, wymieniając jako jeden z możliwych powodów wyznaczenia zastępcy syndyka konieczność dokonania czynności w innym okręgu sądowym. Prowadzi to do wniosku, że mamy tu do czynienia z czynnościami nie stanowiącymi trzonu działań zarządczych czy likwidacyjnych w danym postępowaniu, a będącymi przejściowymi obowiązkami syndyka, których dopełnienie wiązałoby się z zaniedbaniami istotniejszych z punktu widzenia interesów masy upadłości (wierzycieli, upadłego i osób trzecich) czynności tego organu. Dlatego też syndyk powinien bardzo wnikliwie rozważać potrzebę wystąpienia z wnioskiem o wyznaczenie swojego zastępcy, gdyż zarówno pochopne wyznaczenie, jak i brak wniosku w tym zakresie mogą powodować powstanie odpowiedzialności syndyka za wyrządzoną przez takie działanie (zaniechanie) szkodę. Może spowodować także zastosowanie wobec syndyka środków przewidzianych w art. 100 i 101 z racji zaniedbywania obowiązków. Tylko więc w razie zaistnienia przeszkody w wykonywaniu konkretnych obowiązków, np. z racji ich kumulacji, syndyk może wystąpić z przedmiotowym wnioskiem. Przeszkoda ta musi mieć charakter przejściowy i dotyczyć tylko niewielkiej części działań syndyka w danym postępowaniu lub – na krótki okres – szerszego ich zakresu (np. w czasie krótkotrwałej niedyspozycji zdrowotnej syndyka czy wyjazdu). W przeciwnym razie (zaistnienia trwałej przeszkody w wykonywaniu czynności) syndyk winien wnieść o swoje odwołanie na podstawie art. 101 § 1. Tak więc wymieniona tytułem przykładu w przepisach prawa konieczność dokonywania czynności w innym okręgu sądowym powinna dotyczyć tych z nich, które będą trwać przez dłuższy okres – czynności krótkotrwałe nie mogą bowiem znacząco kolidować z innymi ważnymi obowiązkami syndyka i nie uzasadniają wniosku o wyznaczenie zastępcy⁵.

---

⁴ Por. dalsze rozważania na temat pozycji prawnej zarządcy odrębnego majątku upadłego w postępowaniu, a także: P. P o g o n o w s k i, *Zarządca odrębnego majątku upadłego w postępowaniu upadłościowym*, „Przegląd Sądowy”, 1999, nr 6, s. 58 n.

⁵ Por. jednak rozważania Z. Świebody (*Komentarz do prawa upadłościowego i prawa o postępowaniu układowym*, Warszawa 1999², s. 140). Zob. także: G u r g u l, dz. cyt., s. 388.

Inna sytuacja usprawiedliwiająca powołanie zastępcy syndyka ma miejsce w przypadku prowadzenia postępowania, w którym obowiązki sędziego-komisarza pełni sąd rejonowy mający siedzibę w innej miejscowości niż sąd upadłościowy. Mogą zaistnieć wówczas z większym nasileniem sytuacje, w których wystąpi potrzeba zastąpienia syndyka w poszczególnych czynnościach.

2. Z inicjatywą powołania swego zastępcy może wystąpić jedynie syndyk. Jest przy tym oczywiste, że z sugestią o zaistnieniu konieczności wyznaczenia tego organu może wystąpić także sędzia-komisarz czy rada wierzycieli, jednakże syndyk ma swobodne prawo zwrócenia się do sędziego – komisarza ze stosownym wnioskiem. Jak zaznaczono wyżej, syndyk składając wniosek powinien mieć – poparte obiektywnie dającymi się ocenić okolicznościami – głębokie przekonanie o konieczności wyznaczenia swojego zastępcy. Wniosek syndyka powinien odpowiadać warunkom stawianym pismom procesowym (art. 126 i n. k.p.c.) i zawierać m.in.: oznaczenie sędziego-komisarza, sygnaturę sprawy, wymienienie z imienia i nazwiska osoby kandydata na zastępcę syndyka, a także wskazanie konkretnych czynności, dla których dokonania ma być ustanowione zastępstwo, z podaniem przyczyn niemożności płynnego ich dokonania przez samego syndyka. Osoba kandydata na zastępcę powinna spełniać przy tym wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości w sprawie szczególnych kwalifikacji oraz warunków wymaganych od kandydatów na syndyków upadłości⁶, gdyż zakres czynności przekazany zastępcy może dotyczyć także istotnych dla osiągnięcia celów postępowania spraw i konieczne jest zapewnienie minimalnej ochrony co do kwalifikacji osoby kandydata. Wniosek syndyka powinien zostać złożony sędziemu-komisarzowi w terminie umożliwiającym skuteczne przeprowadzenie czynności – nie przynoszącym zagrożenia dla interesów masy.

3. Sędzia-komisarz rozpatruje wniosek syndyka pod kątem spełnienia przez niego warunków formalnych, jak i jego merytorycznego uzasadnienia. Sędzia nie jest związany wnioskiem syndyka, jednak ze względu na pozycję syndyka w postępowaniu upadłościowym, jako głównego organu odpowiedzialnego za stan funduszków masy – jej zarządzanie i likwidację, powinien każdy taki wniosek rozpatrzyć bardzo wnikliwie. W przypadku dostrzeżenia uchybień formalnych sędzia zwraca wniosek w celu jego natychmiastowego uzupełnienia (art. 130 k.p.c.), w przypadku zaś nie uzasadnionego okolicznościami

---

⁶ Rozporządzenie z dnia 16 kwietnia 1998 r., Dz.U. nr 55, poz. 359. Celowe wydaje się wyraźne uregulowanie tej problematyki w przepisach prawa.

wystąpienia syndyka – wniosek oddała. Na postanowienie sędziego-komisarza w przedmiocie wniosku (zarówno pozytywne jak i negatywne) nie przysługuje zażalenie – postanowienie to nie musi być jednocześnie z wydaniem uzasadnione na piśmie (art. 76 § 5), chociaż względy celowości (ochrona interesów zainteresowanych podmiotów) nakazują takie uzasadnienie dołączyć. Uznając potrzebę wyznaczenia zastępcy sędziego, dokonuje tego, oznaczając zarazem konkretne czynności, do których dokonania jest on zobowiązany. Wynika to z tymczasowości, jaka cechuje zastępcę syndyka, co powoduje niemożność wyznaczenia przez sędziego-komisarza na przykład stałego zakresu przedmiotowego spraw czy też wszystkich spraw dotyczących masy w danym okręgu sądowym. Zakres tych czynności, w zależności od oceny sędziego, może być węższy lub szerszy od wymienionych we wniosku przez syndyka.

Należy uznać, że zastępca syndyka jest przy tym zobowiązany do złożenia przyrzeczenia sumiennego wykonywania obowiązków na zasadach przewidzianych dla syndyka (art. 92)⁷.

2. ZAKRES CZYNNOŚCI ZASTĘPCY SYNDYKA W POSTĘPOWANIU UPADŁOŚCIOWYM

Prawo upadłościowe nie daje wyraźnej odpowiedzi na pytanie dotyczące zakresu działań, do których podejmowania uprawniony jest i za które ponosi odpowiedzialność zastępca syndyka.

Sama konstrukcja instytucji zastępcy przewidziana przepisami prawa prowadzi do następujących konstatacji. Zastępca wykonuje swoje czynności na podstawie postanowienia sędziego-komisarza, w którym sędzia określa ich przedmiot. Z istoty tak przewidzianego zastępstwa wynika bowiem, że jako organ nadzwyczajny zastępca syndyka dokonuje tylko tych czynności, do których został wyznaczony. W przypadku przekroczenia zakresu wyznaczonych czynności (np. w wyniku konieczności podjęcia szybkiego działania) zastępca syndyka winien zwrócić się do sędziego o zgodę na ich dokonanie albo do syndyka o ich potwierdzenie – wówczas należy uznać te czynności za dokonane przez samego syndyka. Z dokonanych czynności zastępca syndyka powinien złożyć sprawozdanie syndykowi zaraz po ich zakończeniu lub po zakończeniu sprawowania urzędu albo też na wyraźne polecenie syndyka

---

⁷ Tak: A l l e r h a n d, dz. cyt., s. 219 – za: *Uzasadnienie Komisji Kodyfikacyjnej projektu prawa upadłościowego*, z. 3, Warszawa 1935, s. 69. Por. także: D. A l t m a n, *Prawo upadłościowe. Komentarz*, Warszawa 1935, s. 183.

czy sędziego-komisarza. Syndyk, jako organ odpowiedzialny za zarząd całości masy, musi mieć wgląd w czynności swego zastępcy i mieć prawo ich stymulowania czy to poprzez wydawanie stosownych poleceń, czy też interwencję z odpowiednim wnioskiem u sędziego-komisarza, który władny jest w każdej chwili zastępcę odwołać.

3. ODPOWIEDZIALNOŚĆ DYSCYPLINARNA I ODSZKODOWAWCZA ZASTĘPCY SYNDYKA

Z racji samodzielnego pełnienia funkcji organu postępowania upadłościowego zastępcy syndyka ponosi odpowiedzialność porządkową odpowiednio na zasadach przewidzianych dla syndyka. Tak więc, zgodnie z art. 100 i 101, wobec zastępcy syndyka w razie zaniedbywania przez niego obowiązków mogą być przedsięwzięte następujące środki zaradcze:

- 1) upomnienie,
- 2) grzywna w wysokości do tysiąca złotych,
- 3) usunięcie z urzędu, które to stosuje sędzia-komisarz.

Zasadniczo słuszne wydaje się stosowanie upomnienia i usunięcia, podczas gdy – biorąc pod uwagę tymczasowy charakter zastępcy – nie wydaje się celowe stosowanie grzywny, służącej przede wszystkim skorygowaniu postawy syndyka, który często występuje w postępowaniu toczącym się od dłuższego czasu, i nie jest rzeczą prostą i bezpieczną dla masy jego usuwanie. W przypadku zastępcy groźba poniesienia uszczerbku przez masę z racji jego usunięcia jest stosunkowo niewielka.

Zastępcy syndyka upadłości ponosi także odpowiedzialność odszkodowawczą na zasadach określonych dla syndyka w art. 102 – za wyrządzoną niesumiennej pełnieniem obowiązków szkodę powstałą w mieniu wierzycieli, upadłego i innych podmiotów.

4. WYNAGRODZENIE I ZWROT WYDATKÓW ZASTĘPCY SYNDYKA

Zastępcy syndyka przysługuje wynagrodzenie za jego działalność oraz zwrot uzasadnionych wydatków, które wyłożył z powodu swoich czynności (*per analogiam* z art. 122). Wynagrodzenie to określane jest przez sąd po zakończeniu przez zastępcę czynności i złożeniu przez niego sprawozdania. Generalnym wyznacznikiem określenia wysokości wynagrodzenia zastępcy syndyka jest reguła wyrażona w art. 122 § 2, odwołująca się do zakresu i trudności wykonywanych przez niego czynności. Z racji wielokrotnie już

podkreślanej tymczasowości zastępcy syndyka jako organu postępowania zasadniczo nie powinno mieć miejsca określanie przez sąd wstępnej wysokości wynagrodzenia i wypłaty zaliczek na poczet tegoż wynagrodzenia, jak w przypadku syndyka i zarządcy. Zastępcy przysługuje co do zasady zwrot wydatków na czynności, do których dokonania był zobowiązany w postanowieniu sądu. Jednakże w przypadku dokonania koniecznych czynności wykraczających poza upoważnienie i potwierdzenia ich przez syndyka zastępcy przysługuje także zwrot wydatków i wynagrodzenie za zwiększony nakład pracy.

5. ZAKOŃCZENIE PEŁNIENIA FUNKCJI PRZEZ ZASTĘPCĘ SYNDYKA

Zastępca syndyka masy upadłości kończy pełnienie swojej funkcji w przypadku:

- 1) wykonania czynności, do których dokonania był ustanowiony;
- 2) złożenia umotywowanej prośby do sędziego-komisarza o złożenie z urzędu;
- 3) samodzielnej decyzji sędziego-komisarza, którą ten może podjąć w każdym czasie, gdy uzna występowanie zastępcy w postępowaniu za zbyteczne;
- 4) usunięcia z urzędu za nienależyte pełnienie obowiązków.

We wszystkich tych przypadkach zastępca syndyka składa sprawozdanie z wykonanych czynności, a o zakończeniu jego bytu prawnego decyduje sędzia-komisarz w drodze wydania stosownego postanowienia.

6. CHARAKTER PRAWNY ZASTĘPCY SYNDYKA

Przedstawiony powyżej sposób powołania i zakończenia działania, zakres dokonywanych czynności w postępowaniu, odpowiedzialność i zasady wynagradzania zastępcy syndyka masy upadłości pozwalają uznać za zasadną tezę, iż jest on organem postępowania upadłościowego samodzielnie wykonującym swoje funkcje. Tymczasowość i ograniczony zakres działania nie mogą przyśłonić faktu, że zastępca syndyka pełni czynności na podstawie postanowienia sędziego-komisarza o jego ustanowieniu i pod jego oraz syndyka nadzorem. Ponośi on przy tym odpowiedzialność za dokonane działania i jest za nie samodzielnie wynagradzany. Wynagrodzenie to określa sąd. Zastępca syndyka jest organem sądowym, podlega wyłączeniu na zasadach przewidzianych dla sędziego (art. 48-54 k.p.c.), jest organem fakultatywnym, powoływanym na

wniosek i nie jest przy tym organem wiodącym postępowania upadłościowego.

II. ZASTĘPCA ZARZĄDCY ODRĘBNEGO MAJĄTKU UPADŁEGO

1. USTANOWIENIE ZASTĘPCY ZARZĄDCY ODRĘBNEGO MAJĄTKU UPADŁEGO

Podobnie jak w przypadku syndyka, prawo upadłościowe dopuszcza w art. 93 możliwość wyznaczenia zastępcy zarządcy odrębnego majątku upadłego. Przesłankami powołania tego organu postępowania są okoliczności identyczne z przyczynami wyznaczenia zastępcy syndyka, dlatego też nie zachodzi potrzeba ich ponownego przytaczania. Konieczne jest jednak zwrócenie uwagi na okoliczności różnicujące powołanie zastępców tych dwóch organów.

Przed wszystkim należy pamiętać, że ustanawianie w postępowaniu upadłościowym wszelkich organów fakultatywnych, w tym i zastępcy zarządcy odrębnego majątku, których zadaniem jest administrowanie majątkiem upadłego, jest działaniem wyjątkowym i musi znajdować szczególne uzasadnienie w konkretnych okolicznościach danej upadłości.

Zasadnicze różnice w prawach i obowiązkach syndyka i zarządcy odrębnego majątku upadłego odbijają się także na pozycji prawnej, w tym i okolicznościach wyznaczenia zastępcy zarządcy.

Podobnie jak i w przypadku ustanowienia zarządcy odrębnego majątku, z inicjatywą wyznaczenia jego zastępcy może wystąpić jedynie syndyk. Jest to kolejny przejaw obowiązywania wielokrotnie już wspomianej zasady skupienia zarządu majątkiem masy i odpowiedzialności za nią w rękach syndyka. Tak więc sam zarządca nie ma uprawnienia do wystąpienia do sędziego-komisarza z wnioskiem o wyznaczenie swojego zastępcy. Jest jednak wskazane, aby w każdej sytuacji, gdy zaistnieje przemijająca przeszkoda po stronie zarządcy w sprawowaniu jego czynności czy też konieczność zintensyfikowania zarządu danych składników majątkowych, występował on do syndyka z uzasadnioną prośbą o zwrócenie się do sędziego-komisarza z wnioskiem o wyznaczenie zastępcy. Podobnie jak w przypadku zastępcy syndyka, okoliczności usprawiedliwiające ustanowienie zastępcy zarządcy muszą mieć charakter przejściowy i dotyczyć zagadnień, których jakość nie decyduje o całokształcie działalności zarządcy. Mogą więc one dotyczyć albo pewnego

wycinka działalności, np. dokonywania czynności w innym okręgu sądowym, albo wyjątkowo całego spektrum działalności zarządcy przez krótki okres jego wyjazdu, czasowej niedyspozycji itd.⁸ W przypadku dłuższej niemożności sprawowania swych funkcji zarządca winien wystąpić do sędziego-komisarza z prośbą o zwolnienie z obowiązków, pamiętając o odpowiedzialności wynikającej z art. 100-102, dotyczącej zarówno możliwości upomnienia jak i ukarania grzywną, usunięcia oraz obowiązku naprawienia szkody powstałej przez zaniedbanie swoich obowiązków. Środki te mogą być zastosowane zarówno przy pochopnym wystąpieniu do syndyka o ustanowienie zastępcy, jak i braku takiego działania w sytuacji zaistnienia przesłanek dla jego wyznaczenia.

Syndyk nie jest związany wystąpieniem zarządcy i samodzielnie ocenia potrzebę zwrócenia się do sędziego o ustanowienie zastępcy zarządcy, biorąc pod uwagę oprócz wyżej wymienionych sytuacji także okoliczność ponoszenia odpowiedzialności z art. 100-102, o której była już niejednokrotnie mowa. Możliwa jest także sytuacja, w której przy braku działania ze strony zarządcy syndyk sam dostrzeże konieczność ustanowienia zastępcy zarządcy i występując z wnioskiem do sędziego-komisarza winien także zasygnalizować fakt beczynności w przedmiotowej sprawie ze strony zarządcy. Również sędzia-komisarz może zgłaszać nadzorowanym przez niego organom potrzebę wyznaczenia zastępcy zarządcy, co zasadniczo powinno być mocnym sygnałem do działania przede wszystkim dla syndyka.

Wniosek syndyka podlega rozpatrzeniu przez sędziego-komisarza, który bada go pod kątem spełniania wymogów formalnych (zwłaszcza precyzyjnego określenia osoby zastępcy, jak i zakresu powierzonych mu czynności) i zaistnienia merytorycznych przesłanek powołania zastępcy, o których była mowa wyżej. Wniosek taki może ulec zwrotowi do uzupełnienia (art. 130 k.p.c.) i oddaleniu w przypadku braku merytorycznych podstaw wyznaczenia zastępcy zarządcy odrębnego majątku⁹. Wyznaczając postanowieniem zastępcę, sędzia powinien określić zarazem zakres przekazanych mu czynności. Wynika to z tymczasowości, jaka cechuje zastępcę zarządcy, i sędzia nie

---

⁸ Zasadniczo zastępca zarządcy może być wyznaczony dla administrowania fragmentu majątku upadłego, stanowiącego wyodrębnioną gospodarczo jego część, którą zarządza zarządca. Por. F. Z e d l e r, *Prawo upadłościowe i układowe*, Toruń 1999², s. 90.

⁹ Możliwe jest także odrzucenie wniosku, np. w przypadku jego niedopuszczalności z powodu wniosku syndyka o wyznaczenie zastępcy nie istniejącego już w postępowaniu zarządcy, ale jest to raczej mało prawdopodobne.

może wyznaczyć mu stałego zakresu przedmiotowego spraw czy też wszystkich spraw dotyczących zarządu wyodrębnionej części masy w danym okręgu sądowym. Zakres tych czynności, w zależności od oceny sędziego, może być węższy lub szerszy od wymienionych we wniosku przez syndyka. Na postanowienie sędziego-komisarza w przedmiocie wniosku (zarówno pozytywne jak i negatywne) nie przysługuje zażalenie – postanowienie to nie musi być jednocześnie z wydaniem uzasadnione na piśmie (art. 76 § 5), chociaż względy celowości, podobnie jak i w przypadku zastępcy syndyka, nakazują takie uzasadnienie dołączyć.

2. ZAKRES CZYNNOŚCI ZASTĘPCY ZARZĄDCY ODREBNEGO MAJĄTKU

Zakres czynności zastępcy zarządcy zależy od zakresu zarządu, jaki sprawuje w konkretnej upadłości zarządca odrębnego majątku. Czynności te nie mogą wykraczać swym zakresem i charakterem poza zakres i charakter działań samego zarządcy. Zastępca dokonuje więc tylko tych czynności, do których został wyznaczony. W przypadku przekroczenia zakresu wyznaczonych czynności zastępca zarządcy winien zwrócić się do sędziego o zgodę na ich dokonanie albo do zarządcy o ich potwierdzenie – wówczas należy uznać te czynności za dokonane przez samego zarządcę.

Z dokonanych czynności zastępca zarządcy powinien złożyć sprawozdanie zarządcy zaraz po ich zakończeniu lub po zakończeniu sprawowania urzędu albo też na wyraźne polecenie zarządcy, syndyka czy sędziego-komisarza. Zarządca wyodrębnionej części majątku upadłego, w ramach której działa jego zastępca, jak również syndyk jako organ odpowiedzialny za zarząd całości masy muszą mieć wgląd w czynności zastępcy i mieć prawo ich nadzorowania przez wydawanie stosownych poleceń czy też interwencję z odpowiednim wnioskiem u sędziego-komisarza, który władny jest w każdej chwili zastępcę odwołać.

3. ODPOWIEDZIALNOŚĆ DYSCYPLINARNA I ODSZKODOWAWCZA ZASTĘPCY ZARZĄDCY ODREBNEGO MAJĄTKU

Fakt powołania nie przez syndyka czy zarządcę, lecz przez niezawisły organ sądowy statuuje także samodzielną, podobnie jak w przypadku zastępcy syndyka, odpowiedzialność zastępcy zarządcy odrębnego majątku. Tak więc, zgodnie z art. 100 i 101, zastępca zarządcy w razie zaniedbywania przez

niego obowiązków, może być: 1) upomniany, 2) może zostać nałożona na niego grzywna w wysokości jednorazowo do tysiąca złotych oraz 3) może zostać usunięty z urzędu. Środki te stosuje organ wyznaczający zastępcę: sędziego-komisarza. Podobnie jak w przypadku zastępcy syndyka, celowe wydaje się stosowanie przede wszystkim upomnienia i usunięcia, gdyż, z powodu tymczasowego charakteru zastępcy, stosowanie grzywny, służącej przede wszystkim skorygowaniu postawy zarządcy czy syndyka, które to organy często występują w postępowaniu toczącym się już od dłuższego czasu i nie jest rzeczą bezpieczną dla masy ich usuwanie, nie wydaje się słuszne. W przypadku zastępcy zarządcy groźba poniesienia uszczerbku przez masę (wierzycieli, upadłego, osoby trzeciej) z racji jego usunięcia jest niewielka.

Zastępca zarządcy odrębnego majątku ponosi także odpowiedzialność odszkodowawczą na zasadach określonych dla zarządcy i syndyka w art. 102 – za wyrządzoną niesumiennej pełnieniem obowiązków (dokonaniem lub zaniechaniem dokonania określonych czynności) szkodę powstałą w mieniu wierzycieli, upadłego oraz innych podmiotów.

4. WYNAGRODZENIE I ZWROT WYDATKÓW ZASTĘPCY ZARZĄDCY ODRĘBNEGO MAJĄTKU UPADŁEGO

Zastępca zarządcy przysługuje wynagrodzenie za jego działalność oraz zwrot uzasadnionych wydatków, które wyłożył z powodu swoich czynności (art. 122). Wynagrodzenie to określone jest przez sąd po zakończeniu przez zastępcę czynności i złożeniu przez niego sprawozdania. Sąd bierze pod uwagę przede wszystkim zakres i stopień trudności wykonywanych przez zastępcę zarządcy czynności. Z racji wielokrotnie już podkreślanej tymczasowości zastępcy jako organu postępowania zasadniczo nie powinno mieć miejsca, podobnie jak w przypadku zastępcy syndyka, określanie przez sąd wstępnej wysokości wynagrodzenia i wypłaty zaliczek na poczet tegoż wynagrodzenia. Zastępca przysługuje co do zasady zwrot wydatków poniesionych na wykonanie czynności, do których dokonania był zobowiązany w postanowieniu sędziego-komisarza. Jednakże w przypadku dokonania czynności wykraczających poza upoważnienie i potwierdzenia ich przez zarządcę zastępcy przysługuje zwrot wyższej kwoty, odpowiadającej zakresowi czynności.

5. ZAKOŃCZENIE PEŁNIENIA FUNKCJI PRZEZ ZASTĘPCĘ ZARZĄDCY ODRĘBNEGO MAJĄTKU

Podobnie jak w przypadku zastępcy syndyka, zastępca zarządcy wydzielonej części masy upadłości kończy pełnienie swojej funkcji w przypadku:

- 1) dokonania czynności, do których dokonania był ustanowiony;
- 2) złożenia umotywowanej prośby do sędziego-komisarza o złożenie z urzędu;
- 3) samodzielnej decyzji sędziego-komisarza, którą ten może podjąć w każdym czasie, jeżeli uzna jego uczestniczenie w postępowaniu za zbędne;
- 4) usunięcia z urzędu za nienależyte pełnienie obowiązków.

We wszystkich tych przypadkach zastępca zarządcy zobowiązany jest do złożenia sprawozdania z dokonanych czynności w formie przewidzianej dla zarządcy. Zakończenie pełnienia funkcji zastępcy zarządcy następuje z wydaniem postanowienia w tym zakresie przez sędziego-komisarza.

6. CHARAKTER PRAWNY ZASTĘPCY ZARZĄDCY ODRĘBNEGO MAJĄTKU UPADŁEGO

Jak już zaznaczono, pozycja prawna zastępcy zarządcy zdeterminowana jest zasadniczo charakterem samego zarządcy. Sposób i tryb powołania, zakres dokonywanych czynności w postępowaniu, odpowiedzialność i zasady wynagradzania zastępcy zarządcy pozwalają przyjąć, iż jest on organem postępowania upadłościowego samodzielnie wykonującym swoje funkcje. Pomimo założonej tymczasowości i ograniczonego zakresu działania zastępca zarządcy odrębnego majątku upadłego pełni czynności na podstawie postanowienia sędziego-komisarza o jego ustanowieniu i pod jego oraz zarządcy i syndyka nadzorem. Ponosi przy tym odpowiedzialność za dokonane działania i jest za nie samodzielnie wynagradzany w drodze postanowienia sądu. Jest organem sądowym, podlega wyłączeniu na zasadach przewidzianych dla sędziego (art. 48-54 k.p.c.). Jest także organem fakultatywnym, powoływanym na wniosek i nie jest przy tym organem wiodącym postępowania upadłościowego.

THE DEPUTY OF THE OFFICIAL RECEIVER
AND DEPUTY MANAGER OF SEPARATE BANKRUPTCY PROPERTY
IN BANKRUPTCY PROCEEDINGS

S u m m a r y

The paper discusses the legal status of the deputy of the official receiver and the deputy manager of separate bankrupt property as organs of bankruptcy proceedings. The legislator provided in art. 93 a possibility to appoint the deputy official receiver. He holds his post independently as the organ of proceedings and is accountable for his actions. The obligatory premisses here to appoint the deputy receiver are the following:

- 1) there is an objective need to appoint the deputy receiver,
- 2) a motion from the official receiver,
- 3) a resolution passed by a judge-commissioner.

The bankruptcy law does not give a clear answer to the question as regards the range of activities to which the deputy receiver is entitled and accountable for. The deputy fulfills his duties on the grounds of a judge-commissioner's resolution, in which the judge defines their objective. The fact that the function of the organ of bankruptcy proceedings is independent, the deputy receiver is responsible for the order regulated by the principles defined for the official receiver. Thus, according to art. 100 and 101, if the deputy receiver fails to fulfil his duties, the following remedial steps can be taken:

- 1) reminder,
- 2) fine at one thousand zlotys,
- 3) removal from the office, a decision made by the judge-commissioner.

Similarly as in the case of the official receiver, the bankruptcy law allows in art. 93 for the appointment of the deputy manager of separate bankrupt property. The premisses for the establishment of this organ are circumstances identical with the causes of appointing the deputy receiver, therefore there is no need to quote them here again. The range of activities of the deputy manager are dependent on the range of the management in concrete bankruptcy. These activities cannot go beyond the range and character of the actions taken by the manager himself.

The deputy of the official receiver, and the deputy manager, terminates his function in the following cases:

- 1) they have fulfilled their tasks to which they have been appointed,
- 2) they have submitted a motivated request to the judge-commissioner to be released from their office,
- 3) an independent decision made by the judge-commissioner which the latter can make at any time when he comes to a conclusion that the deputy in the proceeding is redundant,
- 4) a dismissal from the office for the failure to fulfil duties.

In all cases the deputy receiver submits a report from the actions he has taken, and the judge-commissioner decides about the termination of his legal being by way of appropriate resolution.

Translated by Jan Kłós

Słowa kluczowe: upadłość, syndyk, zastępca syndyka, zarządca, zastępca zarządcy.

Key words: bankruptcy (insolvency), the receiver, the deputy of the official receiver, the manager, the deputy manager.